

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep
0032 OSLO

Hørings svar fra Vest-Agder fylkeskommune

Fremtidens skole. Fornyelse av fag og kompetanser. NOU 2015:8 Høringsinnspill fra Vest-Agder fylkeskommune

Med utgangspunkt i NOU 2015:8, Fremtidens skole, og invitasjon til høring, ønsker Vest-Agder fylkeskommune å gi tilbakemelding på synspunkter og forslag som fremmes i utredningen.

I hovedsak følger vårt innspill strukturen som høringsbrevet legger opp til.

Utvalget har vurdert spørsmål som vi oppfatter som helt grunnleggende for videre arbeid:

- Hvilke kompetanser skal skolen utvikle?
- Hvilke endringer er nødvendig?
- Hva vil kreves av ansatte i grunnopplæringen?

Kompetanser i fremtidens skole

Utvalget setter som mål at skolen skal utvikles gjennom fornyelse av fag og kompetanser. Elevene skal få en opplæring som gir de kompetanser de trenger som privatpersoner, samfunnsborgere og yrkesutøvere de neste 20-30 år;

- fagspesifikk kompetanse
- å kunne lære (metakognisjon og selvregulert læring)
- å kunne kommunisere, samhandle og delta (lese- skrive- og muntlig kompetansesamhandling, deltagelse og demokratisk kompetanse)
- å kunne utforske og skape (kreativitet, innovasjon, kritisk tenking og problemløsning)

Vest-Agder fylkeskommune mener at utvalgets forslag vil kunne bidra til at elevene tilegner seg utvidede kompetanser, og til at skolen i større grad enn nå ivaretar § 1-1 i opplæringslova og målene i generell del av læreplanverket. Utvidelse av kompetansebegrepet i skolen, og mål som konkret forankres i læreplaner i fag, vil kunne gi større konsistens i læreplanverket og en mer helhetlig læring.

Utvalget vektlegger fag og fagovergripende læring.

Fylkeskommunens erfaring er at videregående opplæring i dag kan stå overfor utfordringer når en gjennomfører fagovergripende opplæringstiltak som for eksempel demokratiopplæring. Opplæringstiltakene er ikke eksplisitt uttalt som mål i læreplaner i aktuelle fag, og den fagovergripende opplæringen bryter gjerne med den ukentlige timeplanen. Elevene kan da lett oppfatte at skolen "stjeler" timer fra fagene og de "mister" timer i fag. Vi ser det derfor som en styrke at fagovergripende kompetanser tydeliggjøres og forankres i fagene.

Når det gjelder grunnleggende ferdigheter som nå vektlegges i alle fag, foreslår utvalget å reformulere grunnleggende ferdigheter og la regning bli en del av matematisk kompetanse. Det foreslås også at matematikk kan så inkluderes i de fagene der det er relevant.

Gjennom blant annet FYR prosjektet har videregående opplæring jobbet målrettet med å yrkesrette fag og anvende grunnleggende ferdigheter i alle fag.

Skal selve opplæringen i matematikk på videregående trinn inkluderes i ulike fag, ser skoleeier at dette kan medføre strukturelle og kompetansemessige utfordringer.

Det er viktig at for eksempel samfunnsfaglæreren bidrar til at elevene anvender sin kompetanse i matematikk innen statistikk og sannsynlighetsregning i samfunnsfag, men det kan være en fordel at elevene har tilegnet seg de matematiske kunnskapene som trengs for å gjøre dette, før eleven kommer til samfunnsfagstimen. Lærere i for eksempel samfunnsfag har ikke nødvendigvis kompetanse til å gi grunnleggende opplæring i matematikk, men de kan likevel lære elevene å anvende sin matematikkkompetanse i sitt fag. På andre trinn i skolesystemet hvor lærere har en allmennfaglig utdanning, vil opplæring i regning og matematikk lettere kunne realiseres i flere fag.

Vest-Agder fylkeskommune støtter forslaget om at digital kompetanse blir en del av de fagovergrepene kompetansene og at digital verktøykompetanse og sikkerhetsforståelse legges til ett eller få definerte fag.

Lesing og skriving er både redskap- og dannelsesrelatert. I alle fag vil lesing og skriving være nødvendig og kompetanse bør utvikles i alle fag samtidig som egne timer i norskfaget bør videreføres.

Fornyelse og læreplanmodell

Vest-Agder fylkeskommune mener at fag fortsatt bør være det grunnleggende prinsippet for organisering av skoleåret og timefordelingen i skolen. Vi ser imidlertid også verdien av utvalgets forslag om å se flere fag i sammenheng og organisere deler av opplæringen slik at elevene opplever sterkere integrering av beslektet lærestoff. Kompetanse betyr at elevene er i stand til å anvende sin kunnskap, og fagovergrepene forståelse kan utvikles ved at skolen i større grad arbeider med flerfaglige temaer. Fylkeskommunen støtter utvalgets understrekning av behovet for å vektlegge flerfaglige temaer som det flerkulturelle samfunnet, folkehelse og livsmestring, og utfordringer knyttet til bærekraftig utvikling. Disse temaene må tydelig forankres i læreplaner for flere fag. I tiden som kommer bør styrking av kompetanse til å "kommunisere, samhandle og delta" styrkes. Utvalget støttes i at: «Samhandling på tvers av ulikheter i bakgrunn, verdier og synspunkter er av stor betydning i et samfunn med religiøst, kulturelt og verdimessig mangfold. For den enkelte er det sentralt å kunne delta på ulike arenaer, ytre sin mening og inngå i positive relasjoner til andre»

For å oppnå dette, bør strukturen og fag- og timefordelingen i videregående opplæring vurderes slik at skolene kan settes bedre i stand til å organisere flerfaglig arbeid. Fleksibilitet i fag- og timefordelingen kan med dagens ordning kreve organisatorisk merarbeid og skape uro spesielt på større videregående skoler der elevene er spredd på mange utdanningsprogram og mange ulike programfag innen studiespesialiserende utdanningsprogram.

Vest-Agder fylkeskommune er opptatt av at elevene får gode språkkunnskaper i en stadig mer globalisert verden. Tradisjonelt har elever lært ett eller to fremmedspråk i norsk skole. Historisk sto kampen om tysk eller engelsk. I dag bør relevansen av europeiske språk kontra språk som kinesisk og arabisk drøftes.

Utvalget foreslår at elevene i tillegg til norsk og engelsk skal begynne med andre fremmedspråk på barnetrinnet. Vi er usikre på om dette vil gi elever som arbeider tungt med skolefagene for store utfordringer slik at de mister motivasjon og energien til å gjennomføre et 13årig løp. Forskning viser at det er stor variasjon i modning og forutsetningene for læring i de første skoleårene. Dersom 2. fremmedspråk gis et læreplaninnhold som gir barnetrinnet et sterkere teoripreg, mener vi opplæringen i 2. fremmedspråk bør utsettes som obligatorisk fag til ungdomstrinnet.

Utvalgets forslag om å fornye fellesfagene i videregående opplæring etter samme prinsipper som fagene i grunnskolen, støttes. Et helhetlig 13årig løp der opplæringen i videregående skole tar utgangspunkt i den kompetansen elevene faktisk har oppnådd i grunnskolen, vil kunne gi flere elever mestringsopplevelser og motivasjon til fordypning og konsentrasjon i videregående opplæring. Dette vil kunne bidra til at de gjennomfører opplæringen.

Arbeidet med overgangen fra ungdomstrinnet til videregående opplæring bør prioriteres slik at en sikrer en mer systematisk oppfølging av hver eneste elev. Dersom videregående opplæring skal tilpasses den enkelte elev slik at en tar utgangspunkt i elevens faktiske kompetanse, må samspillet mellom trinnene bli bedre både når det gjelder læreplaninnhold og kjennskap til den enkelte elevs oppnådde kompetanse.

Det foreslås at prinsippet om gjennomgående læreplaner fortsatt følges og at læreplanutvalgene får tydelige rammer for sitt arbeid. Fylkeskommunen mener at en ved det vil kunne sikre bedre og tydeligere progresjon mellom trinnene og unngå at elevene opplever læreplaner er bygget etter "spiralprinsippet". Faglig sterke elever demotiveres lett når de samme temaene og det samme lærestoffet repeteres på ulike nivå.

Om det skal utvikles nye læreplaner, bør veiledningsressurser utvikles parallelt. Implementering av endringer i opplæringsinnhold er erfaringsmessig langt mer tidkrevende enn utviklingen av planene. Lærere, skoleledere og skoleeiere bør med i endringsprosessene så tidlig som mulig. Evalueringen av Reform 94 viste tydelig at det går relativt raskt å få de strukturelle endringene på plass, men endringen i opplæringen i fagene er langt mer tidkrevende.

Utvalgets anbefaling om en metodikk i opplæringen der elevene fra 1. til 13. skoleår utvikler metakognisjon og selvregulering i læringsarbeidet støttes. Elevenes læringsutbytte vil øke om de kan gi svar på hvorfor de skal lære det de lærer (relevans for samfunnet, arbeidslivet og den enkelte) og hva de har lært. Elevene bør lære hvilke strategier de skal bruke for å planlegge, gjennomføre og vurdere sin læring og sine arbeidsprosesser og hvordan kan de arbeide målrettet og jobbe utholdende i ulike fag. Gjennom metakognisjon og selvregulering skal de oppnå dybdelæring.

Innholdet i skolen skal sikre eleven kompetanse innen alle fire kompetanser.

I følge utvalget er det samtidig behov for rask endring i faginnholdet fremover. God kunnskap om sentrale metoder, tenkemåter, begreper og prinsipper i fagene, evne til kritisk tenkning og problemløsning gir elevene innsikt som er relevant over tid (byggestein). Vi ser verdien av at en ved å fokusere på byggesteinene i fagene kan redusere "stofftrengselen" som lett oppstår når nytt fagstoff skal med uten at en makter å redusere eksisterende fagstoff. Ved å tilrettelegge for fagovergrepene mener vi at stoffpresset vil kunne reduseres og gi rom for bedre dybde læring i enkelte fag.

De foreslåtte endringene krever god sammenheng mellom læreplanene i ulike fag og trinn. Utvalget ønsker å starte med fagområdene – ikke det enkelte fag – slik at fagene ses i sammenheng når kompetansene synliggjøres. Dette krever at læreplangrupper settes sammen av folk med ulik

fagkompetanse. Rammeverket for arbeidet med fagovergripende temaer og for arbeidet med læreplaner i fag bør være tydelig slik at rammeverket vil bli likt for alle grupper.

Vurdering

For å sikre elevenes måloppnåelse, vektlegges underveis og sluttvurdering.

Med de 4 kompetanseområdene endres betingelsene for vurdering, og vurderingsgrunnlaget blir bredere i fag. Elevenes samlede kompetanse (4 kompetanse-områder) i fag skal være utgangspunkt for vurdering. Hvordan utvalget tenker sammenhengen mellom underveisvurdering og sluttvurdering synes noe uklart. Dersom underveisvurderingen skal være en del av elevenes læringsstøttende arbeid, skal det da samtidig inngå som en del av sluttvurderingen? Det er viktig at forholdet mellom formativ og summativ vurdering tydeliggjøres. Det bør arbeides videre med spørsmålene knyttet til vurderingsarbeidet slik at det blir tydelig hva som skal være vurdering for læring og hva som skal inngå i sluttvurderingen.

Det foreslås at eksamen og standpunkt karakterer beholdes, og at det jobbes videre med videreutvikling av eksamen. Skal eksamen vise at eleven anvender alle fire kompetanser, mener fylkeskommunen at dette vil kreve andre eksamensformer enn dem som praktiseres i dag.

Implementering

Fylkeskommunen ser positivt på forslaget om at det skal utvikles læringsstøttende prøver i fagovergripende kompetanser og støttemateriell for lærere.

Om det skal implementeres en ny reform, vil det være nødvendig at det stilles økonomiske ressurser, fagkompetanse og tid til rådighet for lærere, skoleledere og skoleeiere slik at de som skal gjennomføre reformen får tilstrekkelig kompetanseheving og mulighet for å utvikle nye arbeidsformer. Lærere trenger tid til kollektive prosesser (praksisdeling) og individuell kompetanseheving. Skoleledere må delta aktivt i arbeidet med nye læreplaner, og skoleeiere har behov for tilstrekkelig skolefaglige kompetanse og kapasitet for å kunne ta ansvar for skolens opplæring i tråd med læreplaner og regelverk.

Kompetanseutvikling og kompetansedeling kan best skje lokalt. Gjennom drøfting og felles satsing på de ulike arbeidsplassene vil en kunne ivareta kompetanseutvikling i enkelte fag og i fagovergripende arbeid og utvikle nye arbeidsformer. Forslaget om at sentrale myndigheter vil kunne bidra med veiledningsressurser er positivt.

Vest-Agder fylkeskommune stiller seg positivt til utvalgets forslag om å utvikle en overordnet implementeringsstrategi.

Med vennlig hilsen

Eva Bergh
Seniorrådgiver

Åse Lill Kimestad
ass.utdanningsjef